

Удружење породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији

ЧАСОПИС „ОТЕТА ИСТИНА“ – БРОЈ 6, октобар - децембар 2005.

ИНИЦИЈАТИВЕ - ДНК УЗОРЦИ

Ко је икада могао и да замисли да ће се на прагу 21. века убијати и отимати људи зарад неких давно нерашчишћених националних и политичких рачуна.

Отети и убити недужног човека само зато што не припада нацији отмицара може само особа помраченог ума. Бацити бебу од шест месеци живу у ватру, поломити сваку кост старцу, одсецати главе, готово је незамисливо да је могуће, али ето јесте. То се дешавало на Космету. Пред сам крај миленијума ниче 144 казамата за Србе и неалбанце. У њима се кројила судбина стотинама недужних људи. О многима данас нема трага. Нестали су. Никле су и многе хумке које уместо имена имају број.

Непозната лица Н.Н.

Можда ће појачана акција под мотом „Да ли сте учинили све да пронађете ваше нестале чланове породице?“ коју води ИЦМП, подстакнути родбину која тражи своје нестале да се бар са неке хумке скине број и стави име.

То јесте тешко, али је неизвесност тихи убица сваког ко је изгубио неког свог драгог. Ако је резултат негативан, добро је, и значи да има наде да је жив. С супротном значео би то крај седмогодишње мукотрпне и исцрпљујуће борбе за истину.

САСТАНАК РАДНЕ ГРУПЕ ЗА НЕСТАЛА ЛИЦА - НАПРЕДАК ИСКЉУЧИВО У ФОРЕНЗИЦИ

Радна група за нестала лица у току и после сукоба на Косову између јануара 1998. и децембра 2000. године састала се 6. октобра у Београду. Радном групом је председавао Међународни комитет Црвеног кста у улози неутралног посредника. Састанак је одржан под покровитељством специјалног преставника за Косово при Уједињеним нацијама Сорена Јесена Петерсена. Циљ радне групе био је да расветли судбине око 2560 особа које се још увек воде као нестале. Предходни састанци радне групе одржани су у марту 2004. и марту и јуну ове године.

Обе стране су поднеле извештаје о мерама које су предузете након последњег јунског састанка и потврдиле своју обавезу да наставе рад на решавању овог хитног хуманитарног питања.

Председавајући г-дин Франсоа Штам, шеф операција МКЦК за југоисточну Европу саслушао је званичне изјаве делегација из Београда и Приштине. Обавештен је да је постигнут изванредан напредак у процесу ексхумације и идентификације посмртних остатака несталих особа. Он је инсистирао на неопходности да обе делегације прибаве и друге информације, осим оних које потичу из форензичких налаза. Нагласио је да ангажовање обеју делегација у периоду између два заседања мора да се усредсреди на прибављање ових података. Такође је напоменуо да је од последњег састанка радне групе одржаног 9 јуна разрешена судбина више од 200 несталих особа и да су њихови посмртни остаци предати породицама. Напоменуо је да је регистровано и 57 нових случајева. Обе делегације су истакле да се идентификација још једног броја посмртних остатака приводи крају и да ће они ускоро бити предати породицама. Према привременом списку радне групе број несталих особа које су евидентирани до сада је 2557 док је у јуну ове године износио 2716, а почетком године је премашивао бројку 3000. „Изванредан напредак јесте учињен, рекао је Франсоа Штам након састанка, али ја сам убеђен да би радна група могла да постигне још више. Забрињава ме то што је досадашњи напредак евидентиран искључиво на форензичком плану. Ниједна делегација још није доставила информације из другог извора, које би се пре свега односиле на утврђивање судбина несталих особа и локалитета нових гробница. Ово се мора неизоставно пронемити уколико радна група има намеру да испуни већа очекивања породица несталих“.

МЕЂУНАРОДНА КОМИСИЈА ЗА НЕСТАЛЕ ОСОБЕ ИЦМП У САРАДЊИ СА УДРУЖЕЊИМА ПРОРОДИЦА НЕСТАЛИХ ОСОБА ОРГАНИЗОВАЛА ЈЕ ОД 10. ДО 13. НОВЕМБРА ОСМУ РЕГИОНАЛНУ КОНФЕРЕНЦИЈУ УМРЕЖАВАЊА НА ПИТАЊИМА НЕСТАЛИХ ОСОБА У БИВШОЈ ЈУГОСЛАВИЈИ У НОВОМ САДУ

Говорећи о проблемима у решавању судбине несталих председник Комисије Савета министара СЦГ за нестала лица Гвозден Гагић је помињући стање на Космету рекао да: „Решавање судбине несталих на КиМ-у отежава чињеница што је Хашки трибунал преузео процес ексхумација и идентификација и према њиховим извештајима извршена ексхумација преко 4000 лица, од којих је идентификовано око 2000, а 2000 лица је сахрањено на непознатим локацијама. Хашки трибунал није надлежној институцији УНМИК-у доставио документацију о ексхумацијама, идентификацијама и локацијама покопа НН лица, што у многоме отежава рад и успорава процес решавања судбине

несталих. Након доласка Мисије УН није систематски пришла решавању овог проблема, већ је сваки регион имао своје тимове, који су из непознатих разлога након престанка мисије, сву расположиву документацију односили са собом у земље чији су били представници, а наведена документација и поред више захтева никада није враћена на КиМ.

Поступак од добијања информације о потенцијалној локацији масовне гробнице до добијања сагласности да се приступи ексхумацијама од стране правосудних органа на КиМ је неоправдано дуг и траје преко шест месеци, постоје и случајеви да сагласност није добијена и након годину дана. За наведено време локација по правилу није обезбеђена, што често доводи до тога, да се на наведеним локацијама не нађу посмртни остаци.

Такође је уочено да је и поред декларативних обећања привремене институције на КиМ нису спремне да дају свој допринос проналажењу потенцијалних масовних гробница и појединачних гробних места, јер је већина до сада пронађених гробница лоцирана на основу информација добијених од надлежних органа СЦГ“. Председник Удружења породица киднапованих и несталих лица на КиМ Верица Томановић изразила је незадовољство досадашњом динамиком рада у вези ДНК анализама рађених за потребе несталих Срба и неалбанаца са КиМ. Нагласила је да за шест година ексхумирано само 386 тела Срба и осталих, идентификовано 175 лица а породицама предато 143 земних остатака и нагласила је да питање несталих није политичко већ хуманитарно и као такво да се третира са достојанством и уважавањем свих породица.

ИНЦИДЕНТ

Представник косовских Албанаца је покушао да на конференцији „прогура“ текст увредљиве садржине упућен Србима.

Учесници овог скупа су се оградиле од таквог начина иступања и он није уврштен у закључке.

Осма регионална конференција била је прилика да се скрене пажња ИЦМП-а на многе нерешене проблеме. Истакнуто је да је око 40.000 људи нестало за време сукоба који су се дешавали деведесетих година у бившој Југославији. Око 20.000 људи се још сматра несталим, па се њихове породице без обзира на верску и националну припадност суочавају са болом, незнањем о судбини својих најмилијих али и многим пратећим проблемима који су настали као резултат њиховог статуса.

ИЦМП тражи права породица несталих и ради са њиховим Удружењима на међусобном повезивању. Омогућава обуку која ће их ојачати и помоћи им да сами заступају своје интересе. Од 1998. ИЦМП организује регионалне конференције о несталим особама које представљају форум на којем породице из региона размењују информације и дефинишу заједничке приоритете. На овом скупу учесници су разговарали како да ефикасно разреше питања несталих особа. Удружења породица је нагласило важност потребе да се власти позабаве овим битним питањима људских права. Такође се дискутовало о правима породица несталих особа, препрекама и будућим плановима за рад, улози Удружења породица несталих особа и сарадњи између истих, статусу младих и њиховој будућности.

ОДБОР ЗА КОСМЕТ СКУПШТИНЕ СЦГ - ШЕСТ ХИЉАДА УБИЈЕНИХ, ДВЕ ХИЉАДЕ ОТЕТИХ - ПРЕДЛОГ КООРДИНАЦИОНОГ ЦЕНТРА ЗА КОСМЕТ - РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА ПОРОДИЦА НЕСТАЛИХ

Координациони центар КиМ поднео је Предлог закона о решавању статуса породица несталих и киднапованих у покрајини у периоду од 1998/2000. године. Радној групи за нестале на КиМ-у, која је у саставу Комисије за нестала лица Савета министара СЦГ, КЦ је предложио три кључне мере које би допринеле решавању материјалних и административних проблема породица цивилних жртава рата са правима породица погинулих војника и полицајаца, што би подразумевало и равноправност у решавању стамбених, социјалних и других материјалних питања. Други предлог је да породице несталих и киднапованих могу остварити сва права, а да своје нестале чланове не проглашавају мртвима све док се то не утврди.

Трећи предлог за решавање проблема породица несталих било би законско омогућавање права тим породицама да могу да прибаве сва потребна документа у месту боравишта и све пријаве и одјаве преко надлежних органа у месту боравка.

ПРОПАО ПРВИ САСТАНАК СРБА И АЛБАНАЦА У ПРИШТИНИ - МИНИРАЊЕ РАЗГОВОРА

Фонд за хуманитарно право је организовао овај састанак са циљем да започне дијалог међусобно супростављених страна, али је нападом на једног представника Срба све пропало.

На скупу од око 100 Албанаца и 20-так Срба, 26. новембра 2005. је организован састанак у организацији Фонда за хуманитарно право. Први покушај да представници два народа почну да разговарају о свему што се десило пропао је након неаргументованих оптужби једног од Албанаца да у сали у којој треба

да се разговара седе злочинци. Поменуто је име Милорада Спасића и истицање његове кривице без и једног јединог аргумента. Српска делегација је према речима координатора косовско митровачке подканцеларије Удружења породица киднапованих и несталих лица на КиМ Милорада Трифуновић ефикасно реаговала и у знак протеста што нико од присутних није реаговао на одговарајући начин напустила седницу.

Након убеђивања директорке Фонда Наташе Кандић да се врате у салу то су и учинили, али након пет минута седница је прекинута. Том приликом је Наташа Кандић изнела замерку на то што су Албанци дозволили да након доласка КФОР-а буду почињени толики злочини над Србима и неалбанцима. Она је истакла да ће доћи време када ће и они морати да положе рачуне о злочинима које су чинили.

О НЕСТАЛИМА НА КОСМЕТУ РАЗГОВАРАНО НА ТРИБИНИ ФОНДА ЗА ХУМАНИТАРНО ПРАВО 3.12.2005.

Скривање истине нови злочин

Директорака ФХП Наташа Кандић је рекла да се читаво друштво мора ангажовати на откривању истине о жртвама на простору КиМ и да се само тако може утврдити права истина.

Без укључивања институција у откривању истине о жртвама нема пуне истине која ће бити обавезујућа за све генерације – истакла је Кандић.

Скупу је присуствовао и бивши шеф Координационог центра за КиМ Небојша Човић који је истакао да „озбиљна власт“ и озбиљна држава морају да реше проблем жртава и да ниједан злочин не сме бити заборављен.

Морамо делити судбину свих оних који се воде као нестали и киднаповани са свих простора бивше Југославије – закључио је Човић.

Председница Комитета правника за људска права Биљана Ковачевић-Вучо истакла је да су све жртве сукоба на КиМ „двоструке жртве“ – тренутних политичких манипулација и поигравања емоцијама породица.

Присутнима су се потресним сведочењима обратили и чланови породица српских и албанских жртава са КиМ, као и рођаци несталих и отетих Срба и Албанаца.

САСТАНАК СА СОРЕНОМ ЈЕСЕНОМ ПЕТЕРСЕНОМ

Делегација Удружења киднапованих и несталих на просторима Космета изразила је незадовољство досадашњом сарадњом са УНМИК-ом.

Неразумевање, константно ћутање надлежних, свакодневна малтретирања у потрази за истином једино је што су до сада породице добиле.

Зашто поред толико година не може да се дође до истине?

Њено ускраћивање од стране служби које су управо оформљене да би је изнеле на светлост дана – недопустиво је – речено је приликом одржавања састанка представника Удружења и Сорена Јесен Петерсена 7. октобра ове године. Наглашено је да породице још увек нису обавештене колико је узорака послато на ДНК анализу лабораторији у Тузли.

Оно што чланови Удружења упорно траже је враћање доказа и документације коју су представници КФОР-а након завршене мисије однели у матичне земље. Убрзање процеса на идентификацији и проналаску несталих је основ захтева Удружења упућен г-дину Сорену Јесену Петерсену.

ИСТРАЖНИ СУДИЈА ПОНОВИЛА ДОКАУЗЕ ПРОТИВ ФАТМИРА ЉИМАЈА - БАЦАО СРБЕ У КРЕЧАНУ

Љуан и Беким Мазреку признали да су силовали, стрељали и бацали у крематоријум киднаповане Србе по наређењу Фатмира Љимаја – каже истражни судија.

Истражни судија Окружног суда Приштине Даница Маринковић представила је новинарима у Координационом пресцентру у Косовској итровици доказни материјал који терети Фатмира Љимаја за многобројна кривична дела почињена над Србима на Косову и Метохији.

Иако је Хашком трибуналу достављен видео материјал и други докази који показују кривицу Фатмира Љимаја, то није узето у обзир, већ му је изречена ослобађајућа пресуда – рекла је судија и детаљно пренела како је текао истражни поступак у случају браће Мазреку, кључних сведока који терете Фатмира Љимаја.

По наређењу Фатмира Љимаја цивили, жене, деца и мушкарци киднаповани су, жене силоване, мушкарци малтретирани а потом сви заједно стрељани. У месту Клечка пронађена је касарна припадника ОВК, албанска застава, бурад са резервним горивом, разне справе којима су Срби мучени а у крематоријуму су

још догоревали делови људских тела и дечија рука – испричала је део дешавања на Космету 1998. године истражни судија и све то илустровала видео снимцима начињеним на лицу места.

Љуан и БекиМ Мазреку описали су како су силовали три Српкиње, а потом све киднаповане стрељали наглашавајући да су то морали да ураде јер би их у супротном Фатмир Љимај, који им је то наредио, стрељао. На подручју на којем је Љимај командовао отети су, мучени и убијени полицајци Дејан Ђедлов и Илија Бујошевић, а новинару и возачу Радио Телевизије Приштина Ђури Славују и Ранку Перенићу изгубио се сваки траг после одласка на терен.

МОЛИО ДА ГА УДАВЕ

Недуго након пуштања из затвора у Шевенингену Фатмира Љимаја због недостатка доказа за кривична дела која му је на терет ставило Хашко тужилаштво, предато је тело Стамена Генева који је последњи пут виђен 29. јуна 1998. године. Његови посмртни остаци ексхумирани су испод ознаке ТБЕ05-015В.

Сведоци који су касније дали исказе пред Хашким судом су тврдили да је на месту Црнолева киднапован и одведен заједно са Ђорђем Ђуком у Малишево, а затим у затвор у Лапушник. Ексхумацијом је утврђено да су у телу Генева били исти меци пушке „хеклер“ чији је власник Фатмир Љимај.